

את הנזק לחינוך הנגרם על-ידי צנייה בסדרות

זהו תשרי שהוא כולו מלא בסטריאוטיפים: של ירקן, שהוא כמובן ספרדי, של לקוחה, שהיא כמובן אשכנזיה ועקרת-בית, הצריכה לדאוג לבעלה כי זה תפקידה בחיים, כי בעלה הולך לעבודה ומפרנס את המישפחה. לאלי רשף דוגמות אינספור של סטריאוטיפים מתוך תוכניות טלוויזיה, הן ישראליות והן זרות. הוא מומחה לפיענוח סטריאוטיפים ויש לו הרבה ביקורת על מה שנעשה בשטח הזה. בהארווארד קיימת בבית-הספר לחינוך מחלקה מיוחדת, הקרויה "התפתחות אנושית". בראש המחלקה עומד פרופ' ג'רי לטר, המתמחה בפסיכולוגיה התפתחותית, והיה מעורב כיועץ פסיכולוגי בסידרת הטלוויזיה החינוכית הקרויה כארץ רחוב ההפתעות. פרופ' לטר הביא לצוות הייעוץ של התוכנית אנשים מהארץ ניכרסיטה, וביניהם היה אלי רשף הישראלי. מחלקת הייעוץ לרחוב ההפתעות הקימה סדרות חינוכיות לילדים, ובמיסגרת סדרות אלה עלה נושא הסטריאוטיפים. מספר אלי רשף: "הגענו למסקנה

המשחקת אשה מטומטמת ורבילית עם הומור משפיל ואינטליגנציה של ילד בן 3. במיסגרת הקרנה זו רצינו לבחון את השפעת הסידרה על רמות האשה בעיני הילד. הקרנו את הסידרה זאת המאמא שלי, כדי לבדוק את השפעת הסידרה שבה מככבים שחקנים שחורים, על רמותם של הכושים בעיני הילדים. היקרנו להם סדרות נוספות, כדי לבדוק כיצד משפיעים הגיבורים על התנהגותם החברתית. המסקנה שהגענו אליה היא שדברים שליליים המוצגים לעיני הילד עובדים עליו. דברים חיוביים לא עובדים. כשאתה מראה לילדים אלימות, הם קולטים מהר מאוד. כשאתה מראה להם סידרה שבה מנסים לחנך אותם למעשים טובים, כמו למשל לתרום כסף, זה עובד פחות טוב. כשאתה מראה לילד שני אנשים מרביצים זה לזה, אחרי חמש דקות הוא יחקה את ההתנהגות האלימה שעל המסך. הטלוויזיה מקרינה גם סדרות חיוביות לילדים, כמו למשל הסידרה הפופולרית בית קטן בערבה, שבה

שוחחנו עם ההורים. ביקשנו מהם לשוחח עם הילדים. הסתבר כי הילדים שנחקרו אחרי שההורים עברו קורס הושפעו פחות מהסדרות בטלוויזיה, מאשר ילדים שהורים לא שוחחו איתם על הסטריאוטיפים. מישרד החינוך האמריקאי וועד ההורים, שהם מוסד מאוד חזק בארצות-הברית — כולל הקבוצה הנורעת של הורים נגד אלימות בטלוויזיה, שכוחה הולך ומתעצם — החליטו להכניס את הסדרות לחינוך ההורים לתוכנית הלימודים בבתי-הספר האמריקאים, והתיקווה היא שההורים יצליחו לנטרל את הילדים מהשפעה שלילית של הטלוויזיה."

בעיות מוסריות של ישראל '83

ישראל עדיין לא התארגן ועד של הורים נגד אלימות בטלוויזיה, ועדיין לא נוצר הצורך לחנך את ההורים כדי שיחנכו את ילדיהם וינטרלו אותם מבחינת סטריאוטיפים ומהשפעה שלילית מצפיה בתוכניות

סטרייפטיז של סטראוטיפים

טלוויזיה. לארץ מגיעות תוכניות טלוויזיה "גבוליות", כמו למשל שלושה בדירה אחת. זוהי אמנם תוכנית המשודרת בשעת לילה מאוחרת, אך ילדים רבים נשארים ערים כדי לצפות בה. בעלי מכשירי הווידאו מבקשים מהוריהם להקליט עבורם את הסידרה. שלושה בדירה אחת היא כניכול תוכנית תמימה, שבה אפילו לגור במשותף עם בחור, הגר בחדר נפרד, הוא בבחינת מעשה שיש להסתירו מעין הציבור ומעינו של בעלה-בית. זוהי כמובן סיטואציה מיושנת למדי בעולם המערבי, אך אלי רשף טוען כי שלושה בדירה אחת היא רוגמה מצויינת לבניית סטריאוטיפים: בסידרה זו צוחקים על הומור

כולם הם אנשים נחמרים ואדיבים ועושים בסופו של דבר מעשים טובים, כאשר גם הרעים מתחרטים על מעשים ומסקנים מסקנות חיוביות ממעשיהם הרעים. אלי רשף טוען כי הילדים אינם קונים את המעשים הטובים של הסידרה: הילדים שראינו אמרו לנו נמפורש כי מה שמתרחש בסידרה בית קטן בערבה הוא בלוף. הם הסבירו שהם יודעים שהחיים הם לא כמו בסידרה. קשה מאוד לעבוד על ילדים. הם רואים בעיניים פקוחות כל זיוף קטן. בסדרות שהקמנו לחינוך ההורים שאלנו ילדים לאילו מסקנות על החיים הם הגיעו אחרי שראו את הסדרות השונות. על פי המסקנות והשיחות הגענו למיון מסוים, ואז

מישל עזרא ספרא ובניו. סטראוטיפים חיוביים של עדות המזרח

פירות? אתה רואה מוכר פירות שיש לו מבטא מיוחד והוא התקדם בחיים כי קודם היתה לו באסטה בשוק וכעת יש לו חנות. הלקוחה שלו היא כמובן אשכנזיה. איך יודעים? היא בלונדית. הבלונדית, ששמה הגברת ברכה, אינה קונה פירות בשביל עצמה. היא קונה אותם בשביל בעלה, הנמצא בעבודה.

פירות? אתה רואה מוכר פירות שיש לו מבטא מיוחד והוא התקדם בחיים כי קודם היתה לו באסטה בשוק וכעת יש לו חנות. הלקוחה שלו היא כמובן אשכנזיה. איך יודעים? היא בלונדית. הבלונדית, ששמה הגברת ברכה, אינה קונה פירות בשביל עצמה. היא קונה אותם בשביל בעלה, הנמצא בעבודה.

אלברט פירות, השלאגר של תשרי-השירות בטלוויזיה, הוא דוגמה מצויינת לסטריאוטיפ הפוגם בחינוך של ילדים ומבוגרים כאחד, אומר אלי רשף, בוגר אוניברסיטת הארווארד ודוקטורנט בנושא של השפעת אמצעי-התקשורת על ילדים. מה אתה רואה באלברט

קרובים, קרובים. סטראוטיפים של מיאוג עדות